

[Halm. K. S.]

Öfvertryck ur Hufvudstadsbladet.

Om fågelhåkar och fågelskydd.

Helsingfors, 1902.
Hufvudstadsbladets Nya Tryckeri.

Om fågelhålkar och fågelskydd.

Under senast förlidna år importerades några hundra fågelhålkar från Tyskland till Helsingfors. Det var s. k. Berlepschska hålkar, hvilka äro gjorda af urhålkade trästammar och tillvärkas fabriksmässigt i Westfalen i tiotusental årligen. Jag har varit i tillfälle att granska dessa hålkar och blifvit öfvertygad om, att våra vanliga, af bräder hopslagna fågelhålkar åtminstone hos oss fullt motsvara sitt ändamål. Icke borde vi ju för öfrigt i stort hämta sådant från utlandet.

Jag har trott mig finna, att orsaken till att särskildt villaägarna, men äfven andra jordägare så allmänt underlåta att uppsätta fågelhålkar, ehuru hvar och en vet och erkänner, huru mycket nytta och nöje småfåglarna göra oss, i viss grad är oföretagsamhet, men i syn-

nerhet den, att de ej hafva reda på hvilka dimensioner och hvilken konstruktion de skola gifva åt hålkarna. Det är rätt arbetsdrygt och öfverstiger mångens förmåga att utan bestämda mått och afpassadt material göra en god fågelhålk.

Då jag under ett kvart sekel alla somrar varit intresserad af att omgifva mig med häkande, vilda sångfåglar och under tidernas lopp tagit reda på fågelhålk af alla möjliga slag, så ville jag härmedels åt intresserade gifva några råd, huru vanliga, men ändamålsenliga sådana billigast och utan mycket arbete kunna förfärdigas.

Jag vill närmast uppmana slöjdlärare att uppmärksamma nedan stående anvisningar, ty säkert vore mången ungdom nöjd, om han från slöjdskolan kunde hemföra äfven några fågelhålk, hvilka sedan skulle föras till det landtställe, på hvilket han om sommaren vistas; detta äfven om familjen skulle bo på hyra. Alla föräldrar borde därjämte så mycket som möjl uig tppmuntra denna sak, ty härigenom inplantas tidigt hos barnen kärlek till de små fåglarna och samtidigt vänja de sig att i allmänhet gifva akt på djurens lif och att med medkänsla behandla dem.

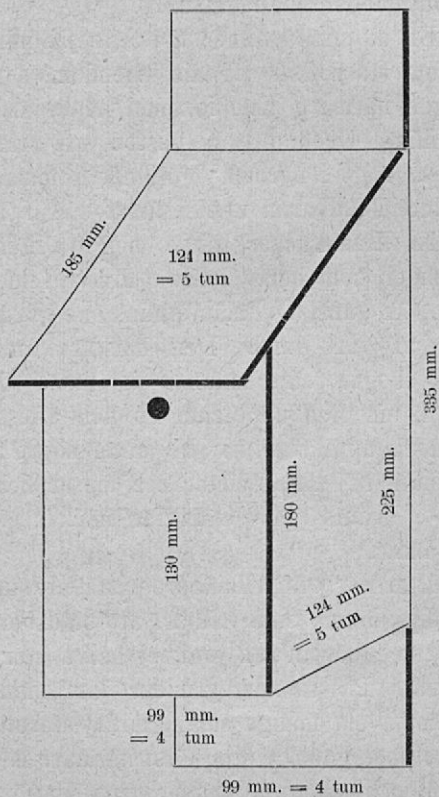
Våra barn borde därjämte få kunskap om, att det, enligt vår nya jaktlag, är förbjudet att ofreda de små fåglarna.

En af mina vänner uppsatte på min uppmaning starhållkar på sin egendom, som var belägen närmare Kuopio, men han gjorde det motvilligt, emedan han påstod, att staren ej gick så högt i norden. Följande sommar voro emellertid hålkarna upptagna af starar.

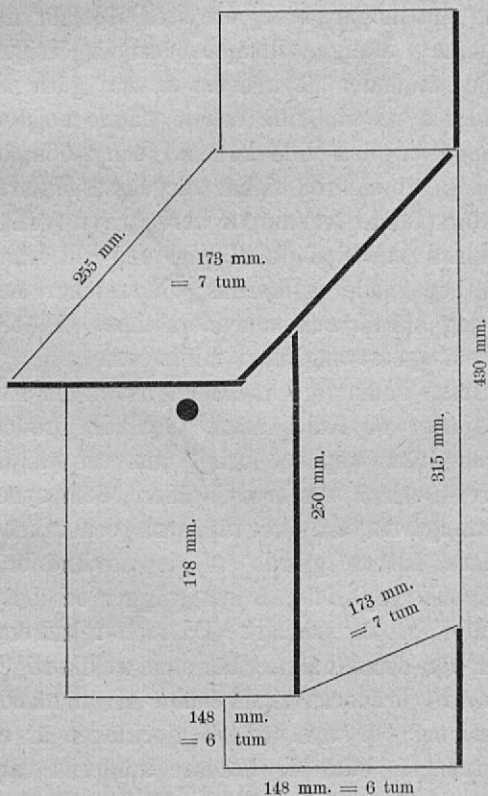
En liten, vacker, lifvad, men bra litet känd sångfågel, som heter svart- och hvita flugsnappare, är ganska allmän åtminstone i sydligare delar af vårt land. Den häckar vanligen i vilda skogen, men infinner sig gärna vid vår bostad, om den upptäcker en hålk (dess hålk bör dock uppsättas ett par meter högre än andra hållkar). Rödstjärtar och mesar behöfver man ej vänta på. Göktytan häckar gärna i starhållkar.

Man hör ofta villaägare påstå, att stararna så tidigt lämna sina hållkar, att stadsbor, som utflytta i början af juni, ej hafva stor fröjd af dem. På samma grunder kan man säga detsamma om många småfåglar, ty starungarna lämna boet ganska ofta först närmare midsommaren, och många af småfåglarna bortföra sina ungar redan någon vecka senare. Vårens vä-

Hålk för mindre fåglar.

Hålk för starar.

derlek bestämmer vanligen häckningstiden för fåglarna. Sant är, att staren tidigt upphör att sjunga, men att sitta och betrakta huru staren matar sina ungar, är ej ett litet nöje för naturvännen. Många villaägare äro för öfrigt i tillfälle att under förra delen af maj göra något besök på sin villa och då få de nog ersättning för den lilla kostnad och möda, de gjort sig att utsätta hålkår för dessa fåglar.

Närstående teckningar borde gifva tydliga och klara mått på de af mig med full framgång begagnade hålkårens dimensioner, och ville jag därför rekommendera dem. Måtten äro, som synes, angifna i millimeter.

Dessa hålkår göras lämpligast af en half tum tjocka ohyflade, märk ohyflade, bräder. Till de större tagas 6 och 7 tum och till de mindre 4 och 5 tum breda bräder. Som synes af ritningarna äro sidoväggarna och taket i hvardera hålken gjorda af de bredare bräderna, och ryggbrädet, främre väggen och botten åter af de smalare. Då man rekvirerar bräder för dessa hålkår, bör man ovillkorligen fordra, att bräderna skola hafva ofvan nämnda dimensioner, d. v. s. att, då tjockleken är en half tum, så böra de bredare bräderna vara precis en tum bredare än de smalare, annars

får man mycket arbete, då man gör hålkarna, och man har särskildt svårighet att få dem fullt täta.

Hvarje villaägare borde åtminstone till en början uppsätta t. ex. 8 stora och 5 små hålk-
kar. Till alla dessa 13 hålk-
kar kostar bräderna
inalles högst 3 mark. I fall man på Sandvi-
kens ångsåg i Helsingfors begär bräder till
„Sibbo fågelhålk-“, så får man ofvan nämnda
dimensioner omsorgsfullt afmätta. — Ja, man
får, om man vill, till och med bräderna färdigt
sågade i, för ifrågavarande hålk-
kar, bestämda
delar, så att hvarje ungdom med liten ledning
kan ihopspika dem.

För att på millimetern kunna afsåga dessa
bräder måste man förse sig med ett måttband
eller en måttstock, en vinkelhake, hvilken till-
lika kan användas såsom linjal, en timmermans-
blyertspenna och en god såg samt tvänne bor-
rar, hvilkas diameter jag senare skall uppgifva.
Såsom spik använder man en tums fyrkantig
trådspik.

Vid ihopspikandet af hålkens sex, efter
ofvan nämnda mått gjorda, delar, går arbetet
lättast, ifall man först slår tvänne spikar
genom ryggbrädet på den linje, där bottnen
skall vara, samt passar sedan in bottnen på

spikändarna och fastspikar därefter ryggbrädet vid botten. (Bottneus yta bör vara hos de större hålkarna 6 tum, hos de mindre 4 tum i kvadrat). På dessa i rät vinkel hopspikade delar påläggas och fastslås nu å hvardera sidan med 4 st. spikar sidoväggarna, först vid ryggbrädet, så att båda sidorna få samma höjd, samt därefter vid botten. Därpå inpassas och fastspikas främre väggen, på det sätt att dess öfre kant kommer i samma höjdplan som sidoväggarna, hyarigenom takbrädet väl kan sluta till de tre under stående väggarna. Dessa jämte ryggbrädet omsluta sålunda på alla sidor hela bottenbrädet. Takbrädets mot ryggbrädet slutande ända bör med en knif något aftäjljas, så att bräderna tätt ligga emot hvarandra. Med 4 till 6 st. spikar tillspikas därefter taket, men endast vid sidoväggarna. Nu borrar man i botten invid alla fyra väggar ett litet hål såsom afloppskanal för möjligt snö eller regnvatten.

Det är bäst att göra flyghålet färdigt, förrän främre väggen fastspikas. Härtill använder man för starhålkarna en centrum-borr med 45 millimeter i diameter, för de mindre åter bör borrens diameter vara 30 mm. Efter borringen skall man med en ohvass knif eller

hålst med en grof rasp skrapa hålets sidor lurfviga, men ej tälja dem släta. Hålen böra icke göras större än nu uppgifvits. Såsom synes af ritningen, placeras flyghålen på de förra 178 mm. och på de mindre 130 mm. ofvanom främre väggens undre kant.

Någon sittpinne vid hålet bör ej finnas, ty fågeln känner sig helt visst säkrare, då den är oåtkomligare för sina fiender. Att gå in genom flyghålet utan pinne är för honom en småsak.

Då bräderna, hvaraf hålkarna göras, vanligen äro nya och då fåglarna ogärna bygga i dessa lysande hålkar, så måste man måla dem, ifall man ej vill vänta, tils väder och vind gifvit dem en gråaktig färg. Hålkar, som skola uppsättas i tallar, öfverstrykas med hett tjärvatten och inpudras genast därpå med torfmull. De få då en färg, som står tallens bra nära. Skall man åter måla hålkar för t. ex. björkar, så blandar man vatten och lera till en stadig välling och tillsätter litet fernissa samt så mycket thomasslagg eller kimrök eller sot, att massan får en passlig gråaktig färg. Gör alltid först en profmålning och låt den torka, förrän färgen gillas och användes. Äfven här kan man använda tjärvatten och inströ torr mossor och lafvar.

Förrän hålkarna uppspikas bör man lägga på botten i hålken en dryg centimeter högt lager af en blandning af t. ex. $\frac{2}{3}$ delar sågspån, $\frac{1}{3}$ torfmull samt därtill något torra löf eller trästybbe. —

Hålkarna uppsätts i träd eller på husväggar, och i allmänhet ej högre än $4\frac{1}{2}$ meter från marken. De fastspikas mycket stadigt med 4 st. 2 tums fyrkantiga trådspikar, sålunda att 2 slås genom ryggbrädet in i trädet vid brädets öfre och tvänne vid dess nedre ända. I allmänhet föreskrifves, att flyghålet bör vändas mot öster, sydost eller söder, dock bör det icke vändas mot öppna platser, hvarifrån starka vindar pläga blåsa.

Hvad afståndet hålkarna emellan beträffar, så kan man uppsätta starhålkar huru tätt man vill, ja, flere hålkar i samma träd, emedan dessa fåglar hämta sin föda oftast på långt afstånd från häckplatsen och därför utan kif kunna lefva i kolonier. De små fåglarna fordra däremot att ensamma få jaga på platsen omkring sitt bo, dock trifvas olika arter ganska nära hvarandra, sannolikt emedan deras födoämnen ej fullt öfverensstämma. Man sprider helst de små hålkarna rundtomkring byggnaderna.

För att hindra sparfvar att bygga bo i starhålkar, skall man hälst genast efter det stararna lämnat boet med en spåna eller dylikt delvis tilltäppa flyghålet, på det att sparfven ej kan komma in i hålken. Hindret låter man taga bort i medlet af mårs följande år, då stararna börja anlända.

Olika åsikter äro rådande, huruvida hålkarna böra rengöras eller ej. Det rätta vore att snarast möjligt tömma de hålkar, som varit bebodda, ty man finner ofta i dem döda ungar och annan orenlighet. Ofvan beskrifna hålkar kunna mycket lätt rengöras. Man slår med en hammare upp taket, tager ut allt gammalt och sätter nytt strö i stället samt fastspikar åter taket i sina gamla spikhål. Hvad tiden för uppsättningen af dessa fågelhålkar beträffar, så är det i allmänhet bäst att uppsätta dem genast då man fått dem gjorda, på det att regn, sol och luft så fort som möjligt skola gifva dem ett gammalt utseende. En passlig tid är dock att göra detta i augusti eller september, ty det torde ingalunda vara en myt, att t. ex. staren, förrän den lämnar sitt fosterland för att tillbringa vintern i södern, plägar göra besök på sin gamla häckplats. Det ligger nära till hands att tänka

sig att den vill öfvertyga sig om, att dess kära sommarbostad finnes kvar eller om en bättre bostad på samma ställe finnes att tillgå för den kommande våren. Alla fåglar känna en stark kärlek till sin hembygd. Bland exempel därpå vill jag nämna, att en portvakt vid Helsingfors Fattiggård hade det nöjet att under flere somrar å rad dagligen mata en enögd bofink, som regelbundet bygde bo nära hans koja. Den gamla slagrörda portvaktarens sorg var ej liten, då han en vår förgäfves fick vänta på sin gamla vän, som för alltid uteblef. Krossgrynen funnos i kojans beredskap för att välkomna den efterlängtade vännen. Döden hade sannolikt skilt dem åt.

Omhulda de små fåglarna, de göra oss så mycken nytta och mycket nöje.

Fågelvän.

Med. Dr. K. E. Holm

